

El refugi antiaeri de l'estació de la Garriga

Espai museístic

Francesc Xavier Hernández | fherandez@ub.edu
Catedràtic de Didàctica de les Ciències Socials de la UB

El 2004 l'Ajuntament de la Garriga iniciava el projecte de recuperació de la memòria històrica centrat en l'estudi, documentació i difusió del patrimoni de la Guerra Civil (1936-1939) al municipi. Un dels referents patrimonials és el refugi antiaeri de l'estació, construït juntament amb dos refugis civils més el 1938, avui desapareguts.

Un cop fou avaluada la importància i la singularitat d'aquest element defensiu format per extenses galeries excavades en terreny rocallós, l'Ajuntament decidí fer un pas endavant i estudiar-ne les possibilitats d'adequació i de rehabilitació. Poc després i assolits aquests objectius amb tots els requisits de seguretat, el següent pas va consistir a encarregar una primera proposta museogràfica al Taller de Projectes DidPatri de la UB, grup de recerca dedicat a la realització de projectes entorn del patrimoni i la museografia.

Al començament del 2006, el projecte de museïtzació va començar a planificar-se amb un cost econòmic reduït i una intencionalitat clara: socialitzar aquest element patrimonial i proporcionar un seguit d'informacions històriques al possible visitant de manera amena i entenedora sense malmetre'n la seva originalitat.

L'equip del grup DidPatri, format per historiadors, arqueòlegs i pedagogs, va tenir també clar que calia evitar fer un museu a l'interior del refugi, com de fet havia succeït en algunes museïtzacions a l'Estat espanyol, i calia en canvi prendre com a referència les portades a terme entorn d'aquest patrimoni en el context europeu. Es feia necessari, doncs, intentar mostrar el refugi com era en el moment de la seva utilització el 1939 per assolir un major apropament als temps de la guerra i fer reviure i mostrar algunes experiències al seu interior. Com a complement de tot plegat, també comptaria amb un element cabdal: una proposta didàctica completa adaptada per al currículum d'ESO i de Batxillerat, per aprofundir en el treball sobre la guerra amb els escolars.

Així, doncs, i després de mantenir el seu estat original es van implementar tres recursos museogràfics senzills. Primer, un mòdul exterior que conté diverses informacions amb un plànol de situació del refugi, textos i imatges que proporcionen informació entorn de la construcció i del seu ús. Pel que fa al segon recurs, es tracta de la creació de quatre elements d'àudio emplaçats als passadissos. El primer d'aquests quatre elements, situat a l'entrada, permet reviure el bombardeig sofert a la Garriga el gener de 1939, i els tres restants s'esdevenen en diàlegs entre diversos personatges de l'època. Finalment, el darrer recurs se centra en la col·locació d'elements d'attrez-

El manteniment del patrimoni de la Guerra com a símbol no és suficient. Cal anar més enllà, intentant aconseguir que esdevingui un espai de coneixement de la història per a la ciutadania

zo, bàsicament objectes quotidians com recipients, sacs i altres elements per reforçar-ne l'ambientació.

Es feia necessari, doncs, fer viure, sentir les emocions i situacions pròpies de la història, mitjançant els elements d'àudio que ens permeten conèixer el terrible bombardeig d'aquesta vila el dia 29 de gener de 1939 o escoltar les tres converses de personatges de l'època: l'àvia del poble que explica els fets viscuts a la Garriga al seu nét; el diàleg entre dos treballadors garriguencs que construeixen el refugi l'estiu de 1938, o la darrera conversació entre dos soldats de les Brigades Internacionals que ens parlen de la seva situació aquells darrers dies de guerra a Catalunya, entre les ombres projectades a les parets de sauló del refugi antiaeri de l'estació.

El dia 22 de juliol de 2006 s'inaugurava aquest nou equipament, i el refugi antiaeri de l'estació es va convertir en el primer element d'aquest tipus museïtzat a Catalunya. Més endavant l'ajuntament organitzà diverses jornades de portes obertes amb una important assistència de visitants, com en el cas de la diada de Corpus de 2006, en què hi van passar més de 1.000 persones. A més, per al 2008 es preveu la continuació del projecte, que comptarà amb la creació d'un petit audiovisual que mostrarà la història dels bombardeigs feixistes soferts per Catalunya durant el conflicte.

La proposta ha suposat, d'una banda, la dignificació d'un patrimoni maltractat a Catalunya, sense legislació i

víctima sovint de l'especulació del país. D'altra banda, ha suposat el seu aprofitament com a mitjà per conèixer la nostra història més recent. En aquest sentit, la preservació del patrimoni de la Guerra i el seu manteniment com a símbol no són suficients. Cal anar més enllà tot intentant aconseguir que aquest instrument esdevingui un espai de coneixement de la història per a la ciutadania. |

Dates i horaris de visita: el segon dissabte de cada mes de 10 a 14, cada hora en punt. Visites concertades per a grups en horaris flexibles i adaptables a necessitats dels visitants.

Preu: 2,5 € (adults) i 2 € (joves entre 8 i 17 anys i majors de 65 anys).

Més informació: T. 938 605 050. www.lagarriga.cat

